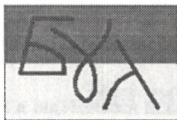

Ю. Кононенко,
Є. Білошицька, В. Слюсарчук

**І ТІЛЬКИ
НЕЗМІННА
КНИГА**

МОСКВА 1999

Палати Мазепи
Серія видань Бібліотеки
української літератури в Москві

Число 2

**Ю.Кононенко,
Є.Білошицька, В.Слюсарчук**

і ТІЛЬКИ НЕЗМІННА КНИГА

**До 10-річчя відновлення діяльності
Бібліотеки української літератури
в Москві**

**Москва
Видавничий центр БУЛ
1999**

Юрій Григорович Кононенко, Єлизавета Львівна Білошицька, Валентина Валеріївна Слюсарчук
І тільки незмінна книга

До 10-річчя відновлення діяльності Бібліотеки української літератури в Москві

Юрий Григорьевич Кононенко, Елизавета Львовна Белошицкая, Валентина Валерьевна Слюсарчук
И лишь неизменна книга

К 10-летию возобновления деятельности Библиотеки украинской литературы в Москве
На украинском языке

Книга розповідає про історію й сьогодення унікальної української книгозбірні в Росії, її фонди та каталоги, проблеми подальшого розвитку. Сучасна Бібліотека продовжує роботу Центральної Української бібліотеки Москви, що існувала у 1920–30-х роках. У додатку публікуються документи з історії Бібліотеки, список українських газет Росії з її фондів, а також перелік періодичних видань, передданих Бібліотекою на 2000 рік.

Книга рассказывает об истории и сегодняшнем дне уникальной украинской библиотеки в России, ее фондах и каталогах, проблемах дальнейшего развития. Современная Библиотека продолжает работу Центральной Украинской библиотеки Москвы, существовавшей в 1920–30-х годах. В приложении публикуются документы по истории Библиотеки, список украинских газет России из ее фондов, а также перечень периодических изданий, выписанных Библиотекой на 2000 год.

У розділі “Каталоги” використано авторські матеріали В.Дородичниці
Документи з історії Бібліотеки підготовлено до друку Ю.Кононенком

Художник В.Сухоминов

Спеціальна редакція С.Ковтуненко

Редактор Н.Кравченко

Верстка та макет І.Місечка

У підготовці рукопису до друку брали участь Н.Довбня, Т.Чернікова

Редакційна колегія серії:

Ю.Кононенко (голова), Є.Білошицька, В.Дородичниця, В.Крикуненко,
О.Руденко-Десняк, В.Семененко, В.Слюсарчук

Видано коштом Бібліотечної Ради Бібліотеки української літератури в Москві
за сприяння Культурного центру України в Москві, Об'єднання українців Росії
та Об'єднання українців Москви

Кононенко Ю.Г. та ін.

К64

І тільки незмінна книга: До 10-річчя
відновлення діяльності Б-ки укр. л-ри в
Москві/Ю.Кононенко, Є.Білошицька,
В.Слюсарчук; Худож. В.Сухоминов.-
М.:Видав. центр БУЛ, 1999.-64 с.-[Палати
Мазепи; Сер. вид. Б-ки укр. л-ри в
Москві/Ред. кол.: Ю.Кононенко (гол.) та ін.;
Ч.2).-Част. тексту рос.
1000 пр.

78.3

© Ю.Кононенко, Е.Белошицкая, В.Слюсарчук, 1999

© Оформление, В.Сухоминов, 1999

Издательский центр Библиотеки украинской литературы в Москве.

Россия, 109280, Москва, Велозаводская ул., 11/1. Тел./факс: (095) 118-91-92.

E-mail: libukr@glasnet.ru, postmaster@libukr.msk.ru.

Подписано в печать 2 декабря 1999 г. Тираж 1000 экз. Заказ 60.

Отпечатано в типографии ЦНИЭИуголь.

Від редакційної колегії серії

Коли у жовтні 1988 року в затишній московській кав'ярні “У Никитских ворот” на одній із перших зустрічей Українського молодіжного клубу виникла ідея створити українську бібліотеку, ніхто з присутніх не міг передбачити, що через одинадцять років на її полицях стоятимуть майже 20 тисяч книг, а читачами стануть понад дві тисячі москвичів — українців, росіян, представників інших народів.

Кому ж потрібні в Москві українські книги? Перед нами — читацькі формуляри та листки замовлень. Історика цікавить література про Козаччину, політолога — програми сучасних українських політичних партій, художника — альбоми з українського образотворчого мистецтва, філолога — найновіше видання “Українського правопису” Учням театрального коледжу потрібні матеріали про український народний одяг, студенту-біологу — література про наслідки Чорнобильської катастрофи... Нарешті, багатьом хочеться бути в курсі останніх подій в Україні, як політичних, так і культурних, спортивних; послухати записи українських пісень, подивитися український фільм.

Сьогодні, на жаль, з усіх бібліотек Російської Федерації лише Бібліотека української літератури в Москві систематично одержує значну частину книг, що

виходять в Україні, понад півтори сотні українських газет та журналів. А сучасні українські аудіо- та відеозаписи взагалі є тільки в нашій Бібліотеці.

Важливо, що її читачами є не лише українці Москви, Підмосков'я, суміжних областей Центральної Росії (хоча саме вони складають більшість), а й російські та зарубіжні науковці, аспіранти, студенти, журналісти, працівники органів державної влади Росії та Москви. Як бачимо, українська література в Москві має і, ми впевнені, буде мати свого читача.

Друга книга з серії видань Бібліотеки української літератури в Москві "Палати Мазепи" присвячена самій Бібліотеці (перша – "Філософ з головою хлопчика" Віталія Крикуненка – вийшла у 1997 році й розповіла про маловідомі сторінки творчої спадщини українського поета Валер'яна Поліщука, збережені його донькою Люциною¹).

Автори, які причетні до відродження Бібліотеки та її роботи, розповідають про історію та сьогодення унікальної української книгозбірні в Росії (нараховує понад 33 тисячі одиниць збереження)², її фонди та каталоги, проблеми подальшого розвитку.

Висловлюємо щиру подяку усім, хто взяв участь у створенні книги; вони, як і у випадку з попереднім виданням, працювали на "засадах чистого ентузіазму" Особлива подяка – художнику В.М.Сухомлинову та головному бібліотекареві Російської державної бібліотеки С.А.Ковтуненко.

¹ Люцина Валер'янівна Поліщук – найактивніший член Бібліотечної Ради.

² Тут і далі відомості наведено за станом на 1 грудня 1999 року.

*Але ж пливуть, минають літа...
Час і горами двига!
І сум не такий, і радість не та...
І тільки незмінна книга!
Євген Плужник*

Історія та сьогодення Бібліотеки

Так, книги – незмінні. Долі ж їх авторів та читачів, навпаки, зазнають таких змін, що становлять часом сюжети інших книг. А як складаються долі бібліотек?.. Отже, розповідь про Бібліотеку української літератури в Москві.

Її засновники у 1988 році не знали про те, що в 20–30-ті роки нашого століття в Москві вже існувала Центральна Українська бібліотека. У квітні 1991 року, відкриваючи одну з посилок із книгами, одержаних від Наукової бібліотеки Львівського державного університету імені І.Франка, ми несподівано знайшли на одній з книг штампель – “Центральна українська бібліотека при робітничому клубі в Москві”. Уважний перегляд виявив ще 8 книг, які свого часу належали до фонду московської української бібліотеки.

Докладна розповідь про історію бібліотеки, очевидно, ще попереду, її вивчення потребує копіткої роботи в архівах, книгозбірнях, пошуку людей, які працювали в ній або були її читачами. (Багато цікавого розповів нам колишній працівник магазину “Українська книга” в 30-х роках, читач Центральної Української бібліотеки Вячеслав Максимович Ткаченко³, який до наших днів зберіг членський квиток

³ В.М.Ткаченко помер 15 лютого нинішнього, 1999 року. Йому пощастило дочекатися і відродження Бібліотеки, і відкриття на тому ж самому місці, де він колись працював – на Арбаті, 9, – Культурного центру України в Москві.

Українського робітничого клубу). Зараз же конспективно розповімо про вже відоме нам⁴.

Український робітничий клуб у Москві існував, очевидно, з 1918 року⁵. Перша згадка про нього, знайдена нами в літературі, – у довіднику “Вся Москва на 1925 г.” (М., 1925) – “Центральный Украинский рабочий клуб, Тверская ул., 37/9, кв.9, зав. Ульяшенко Т.Е.” Ймовірно, що бібліотека при клубі працювала з самого початку його діяльності (принаймні, з 1922 року, як свідчать штемпелі на книжках). Остання згадка про бібліотеку – в книзі “Москва в новых районах” (М., 1936) – “Центральная украинская библиотека, ул.Горького, 37/9, 3 платных библиотечных работника, общее число книг – 11630”.

Звідки надходили книги? Із документів, які збереглися, відомо, що бібліотека купувала їх у різних московських книгарнях, в тому числі й у магазині “Українська книга”, Літфонді СРСР, видавництвах, у приватних осіб. Читачами бібліотеки в різні роки були від 480 до 732 українців (як зазначено у звітах, “осіб корінної національності”). Бібліотека мала до 14 пересувних пунктів на московських фабриках та в клубах.

У 1937 (1938?) році у зв'язку з реконструкцією вулиці Горького (колишньої Тверської), будинок, в якому розташовувалися клуб та бібліотека, було знесено. Це збіглося з так званою реорганізацією бібліотечної мережі в Москві, у результаті якої всі національні бібліотеки були фактично ліквідовані (товариства національних меншин, клуби, театри, газети припинили своє існування ще раніше, очевидно, до кінця 1936 року).

⁴ Частина документів з історії Бібліотеки публікується в додатку.

⁵ Див. у цьому виданні: Додаток. Документи з історії Бібліотеки (далі – Документи...) № 3 (с.38).

Наша бібліотека стала “бібліотекою № 85 Радянського району Москви з українським відділом”. Із 1938 року вона розташовується в будинку по Великій Грузинській вулиці, 37 (ця будівля також не збереглася). Перетворившись у звичайну московську бібліотеку, вона неодноразово змінювала номер, переїздила з одного приміщення в інше; сьогодні умовно “правонаступницею” Центральної Української бібліотеки можна вважати бібліотеку № 47 Централізованої бібліотечної системи № 4 Центрального округу. Там і вдалося нам у 1991 році знайти документи (найдавніші з них датовано 1934 роком), які можуть розповісти про історію та долю української бібліотеки в Москві: статистичні звіти про склад фонду та кількість читачів, інвентарні книги, акти про вилучення книг за так званими списками “Главлита”. У списках – прізвища видатних українських поетів, прозаїків, перекладачів, літературознавців, репресованих радянською системою. Книги цих авторів вилучалися з фондів бібліотек та знищувалися (лише у великих бібліотеках вони збереглися у “спецсховищах” і стали доступними тільки недавно). У книгах, що залишилися в Бібліотеці, викреслено прізвища “неблагонадійних” перекладачів, упорядників, редакторів – Євгена Плужника, Валер`яна Підмогильного, Миколи Зерова, Сергія Єфремова та багатьох інших – тих, над ким, за словами Павла Филиповича, який теж загинув у одному з північних таборів, “мечем дамокловим нависла сувора резолюція ЦК”. Ці книги зараз є мовчазними, але красномовними свідками тієї страшної епохи...

Однак бібліотека (вже як відділ) продовжувала працювати, навіть у такий важкий час залишаючись осередком української культури в Москві. У 1943 році частину книг на прохання Народного комісаріату освіти УРСР було передано Українському державному

університету, який на той час працював у евакуації в місті Кзил-Орда в Казахстані.

Слід гадати, що під кінець 40-х років влада остаточно вирішила знищити будь-які залишки національних осередків у столиці Радянського Союзу. У грудні 1949 року 6408 книг, що залишалися в фонді бібліотеки № 68⁶, було передано до Наукової бібліотеки Львівського державного університету імені І.Франка. Тепер зрозуміло, чому саме звідти і повернулися до Москви у 1991 році 9 книг Центральної Української бібліотеки.

У Львові близько півтори тисячі книг потрапили до основного фонду університетської бібліотеки, решта – до обмінного. У 1994 році на наше прохання працівники бібліотеки ЛДУ, щира їм подяка, розшукали та повернули до Москви ті видання, що збереглися.

* * *

Саме тепер час повернутися до початку нашої розповіді. Як уже було сказано, ідея створення сучасної української бібліотеки виникла у 1988 році. Чому вирішили розпочати саме з бібліотеки? Можливо тому, що однією з найболючіших проблем українців Росії була і залишається проблема збереження мови, передачі її у спадок дітям та онукам, які ростуть у російськомовному середовищі. Для цього конче потрібні підручники, читанки, художня література – як для дітей, так і для дорослих. А ще давався взнаки брак актуальної інформації про події в Україні, про її політичне, економічне, культурне та суспільне життя. Газети і журнали з України, так як і книги, можна було знайти в Москві за радянських часів із певними труднощами лише у кількох місцях – у Державній бібліотеці СРСР імені В.І.Леніна (зараз – Російська

⁶ Чергова зміна номеру бібліотеки.

державна бібліотека), відділі літератур мовами народів СРСР Центральної міської бібліотеки імені М.О.Некрасова та невеличку кількість – у профільних галузевих бібліотеках.

Правда, на той час ще було можливим передплачувати українську періодику, що й робили нечисленні ентузіасти. Існував і мав добру репутацію магазин "Українська книга" (це була єдина інонаціональна установа в Москві, яка безперервно працювала протягом майже всього радянського періоду)⁷. Але для Москви, де за переписом 1989 року мешкало майже 300 тисяч українців, це була краплина в морі.

Прикметно, що ідеєю створення української бібліотеки захопилась переважно молодь – члени вже згаданого Українського молодіжного клубу (студенти та аспіранти московських вузів, молоді науковці). Це стане зрозумілішим, якщо згадати, що бібліотеки, читальні, як в Росії, так і в Україні, ще за царату були не просто книгозбірнями, але часто-густо центрами культурного життя, а в радянські часи – неформальними клубами і осередками спілкування.

Група ентузіастів звернулася через українські газети та журнали ("Друг читача", "Літературна Україна", "Дніпро" та інші) до видавництв, бібліотек України, до книголюбів та всіх щирих українців із проханням надіслати українські книги для майбутньої бібліотеки. Одночасно вона, за підтримки голови Товариства української культури "Славутич", льотчика-космонавта СРСР Павла Поповича, попросила Головне управління культури Мосміськвиконкому відкрити в Москві українську бібліотеку. Начальник Калінінського районного відділу культури Москви К.М.Слесарева, яка

⁷ Закритий у 1993 році у зв'язку з реконструкцією будівлі. 18 січня 1999 року тут же відкрито Українську книгарню Культурного центру України в Москві (за активної допомоги Бібліотеки та її працівників).

перёд тим була директором Центральної бібліотеки району, запросила українців саме до цієї бібліотеки, що мала гарне приміщення, і досить зручно розташованої. Нова директорка цієї бібліотеки Т.Б.Рудінова теж згодилася прийняти українців та українські книги "під своє крило", як виявилось – на довгі роки.

Було прийнято рішення відкрити при Центральній бібліотеці № 122 Калінінського району Бібліотеку української літератури на правах відділу. Її очолила Є.Л.Бердникова (Білошицька).

Із жовтня 1989 року почали надходити перші українські книги. Слово "надходити" не дає уяви про той книжковий вал, який пішов з України у відповідь на прохання українців Москви. Щодня (!) ми одержували декілька, а то й десятки посилок з книгами – від бібліотек і видавництв, культурних товариств, шкіл, від окремих громадян, починаючи зі школярів, які надсилали улюблені книжки та, можливо, не такі улюблені підручники, і закінчуючи бібліофілами з великим стажем, які дарували цілі бібліотеки з власними екслібрисами. Велику кількість книг та періодики ми отримали й від українців діаспори – з Австралії, Аргентини, Білорусі, Бразилії, Ватикану, Великої Британії, Естонії, Італії, Канади, Латвії, Литви, Німеччини, Польщі, Румунії, Словаччини, США, Франції, Хорватії, Чехії, Югославії.

Першими у жовтні 1989 року Бібліотеці подарували книги: Юрій Кононенко (Москва); видавництво "Руске слово" (Нові Сад, Югославія); Михайло Дубов (с.Красносілля Володимирецького району Рівненської області); О.Цюпак (Горохів на Волині); Євген Сярий (Москва); Є.Баран (Саки, Крим); видавництво "Каменярь" (Львів); Павло Корнієнко (Макіївка); Надія Міщенко (Київ); Сергій Яценко (Москва). Невдовзі надійшли подарунки – книги від письменників Олеся Гончара, Івана Драча, Юрія Андруховича, Тетяни

Нещерет, Юрія Хорунжого, відомих літературознавців: з Австралії – Дмитра Нитченка, з Німеччини – Івана Кошелівця, зі США – Василя Чаплєнка, від видавництв: “Донбас”, “Молодь”, “Музична Україна”, “Радянський письменник”, Одеської державної наукової бібліотеки імені О.М.Горького, Харківської державної наукової бібліотеки імені В.Г.Короленка, Кіровоградської, Полтавської, Харківської обласних наукових бібліотек, товариства “Україна”.

Урочисте відкриття Бібліотеки відбулося 17 грудня 1989 року в читальному залі Центральної бібліотеки № 122 Калінінського району Москви на шосе Ентузіастів, 20 (у цьому приміщенні Бібліотека працювала до початку 1991 року; потім, до серпня 1993 року, – у бібліотеці-філії № 124 на Ухтомській вул., 21; надалі й до нинішнього часу – у бібліотеці-філії № 147 на Велозаводській вул., 11/1).

Значну допомогу в комплектуванні фонду у 1989–91 роках надали й бібліотеки Російської Федерації. Зокрема, понад 400 книг передав відділ літератур мовами народів СРСР Центральної міської бібліотеки Москви імені М.О.Некрасова. Значну частину видань було отримано з обмінних фондів Російської державної бібліотеки, Державної історичної бібліотеки та бібліотеки Центрального будинку літераторів. Сотні книг та літературно-художніх часописів було передано радою з питань української літератури Спілки письменників СРСР.

На жаль, ми не можемо тут подати повністю список усіх дарителів (він займає три товсті дарчі книги). Ці дарунки стали основою фонду Бібліотеки.

У подальшому комплектування фондів Бібліотеки здійснювалось, переважно, шляхом придбання літератури (коштом міського бюджету Москви), а також безоплатної передачі літератури бібліотеками та

видавництвами України, дарунків громадських організацій та приватних осіб. Міжнародний фонд "Відродження" у 1997 та 1999 роках передав Бібліотеці велику кількість українських музичних компакт-дисків, а також книжкових видань, що вийшли за його підтримки.

Із 1994 року Бібліотека є постійним учасником найбільшої в Україні книжкової виставки-ярмарку – Форуму видавців у Львові, з 1999 – Міжнародної книжкової виставки в Києві.

* * *

У 1993–97 роках Бібліотеку було обладнано сучасною технікою за сприяння українців зі Сполучених Штатів Америки – Українсько-Американської Координаційної Ради, Комітету Допомоги Україні Нью-Джерзі, Української громади Північного Нью-Джерзі, Української Культурної Асоціації Огайо, Ольги та Джорджа Вермонтів (Сан-Франциско, Каліфорнія), а також Спільного російсько-українського підприємства "ВІМКОМ", Об'єднання українців Москви, Українського молодіжного клубу в Москві, Спілки аматорів української музики, Комітету громадських та міжрегіональних зв'язків Уряду Москви.

Нині вона має 5 комп'ютерів, об'єднаних в локальну мережу (створено 3 робочих місця для бібліотекарів та 1 – для читачів), аудіо-, відео-, та іншу оргтехніку і апаратуру. (Один комп'ютер у 1998 році передано до відділу каталогізації та алфавітних каталогів Російської державної бібліотеки для здійснення у майбутньому спільних проєктів, пов'язаних із пропагандою української літератури та культури).

* * *

Обслуговування читачів у Бібліотеці здійснюється як в читальному залі, так і за абонементом. Право користування абонементом мають читачі, зареєстровані в Москві або Московській області. Запис читачів – за паспортом або іншим документом, що засвідчує особу, згідно з правилами, прийнятими у масових бібліотеках Москви. Всі друковані видання, аудіовізуальні матеріали видаються читачам безкоштовно. Замовлення на книги приймаються по телефону та електронною поштою.

Бібліотекарі допомагають читачам у підборі необхідної літератури, готують бібліографічні довідки, складають списки літератури, інколи навіть перекладають потрібні тексти.

Останніми роками збільшилася кількість читачів, які використовують матеріали Бібліотеки для наукової, творчої, службової діяльності, навчання (як показало соціологічне дослідження, проведене у 1998 році, їх близько 25 відсотків). Бібліотека неодноразово задовольняла запити Адміністрації Президента Російської Федерації, Конституційного Суду РФ, Російського інституту стратегічних досліджень, Інституту слов'янознавства РАН, інших державних органів та наукових установ. Сподіваємося, що поширення об'єктивної інформації про Україну, її політику, економічний та соціальний стан сприятиме поліпшенню взаєморозуміння між нашими країнами та народами.

У зв'язку із введенням програм з української мови до навчальних планів Московського державного університету імені М.В.Ломоносова, Московського державного лінгвістичного університету та Дипломатичної академії значно побільшало читачів – студентів цих вузів.

Особлива категорія наших читачів – діти: з українських та змішаних родин, юні росіяни, які з

цікавістю приходять до Бібліотеки разом зі своїми українськими друзями. Вони із задоволенням читають українські казки, дитячі часописи. Невід'ємною складовою частиною роботи Бібліотеки є також масова робота. Як уже було згадано, українська бібліотека в Москві створювалась як своєрідний український клуб. Такою вона і залишається, хоча за 10 років форми роботи змінювались відповідно до умов життя та потреб читачів.

Із 1990 року встановився такий розклад роботи: перший четвер кожного місяця – огляд нової літератури; другий четвер – зустрічі із гостями з України – політиками, письменниками, журналістами, які на початку 90-х часто приїздили до Москви, народними депутатами колишнього СРСР від України, представниками західної української діаспори. З відкриттям у столиці Росії Повноважного Представництва, а згодом – Посольства України – в Бібліотеці систематично виступали українські дипломати (першим зустрівся з громадою глава дипломатичної місії В.П.Крижанівський). Регулярно відбувались літературні вечори.

Із 1991 по 1995 рік у Бібліотеці щочетверга збирались члени Українського молодіжного клубу; а оскільки відвідування клубу було вільним, то разом із молоддю приходили й люди соліднішого віку. Вільне спілкування за чашкою чаю або кави було неодмінною частиною кожного “клубівського четверга”.

Із 1996 року щонеділі у Бібліотеці проводять заняття окремі групи недільної школи Українського національно-освітнього центру. Діти вивчають українську мову, літературу, історію, а також англійську мову, вчаться працювати на комп'ютерах.

Найцікавішими масовими заходами за останні два роки стали вечори до 100-річчя В.Поліщука, 100-річчя Є.Плужника, 190-річчя О.Бодяньського, літературно-

музичний вечір, присвячений 200-річчю “Енеїди” І.П.Котляревського, зустрічі з письменником Ю.Андруховичем, завідувачем відділу рукописів Інституту літератури імені Т.Г.Шевченка НАН України С.Гальченком, директором Дніпропетровського історичного музею імені Д.І.Яворницького Н.Капустіною, головним редактором газети “Літературна Україна” В.Плющем.

Оскільки читальний зал Бібліотеки розрахований максимально лише на 30–40 чоловік, з листопада 1998 року, коли відкрився Культурний центр України, Бібліотека проводить вечори спільно з Центром у його прекрасних залах. Прикладом такої плідної співпраці стали проведені у лютому 1999 року великі Дні видавництва України, які привернули увагу не лише української громади, а й російських видавців та бібліотекарів, інших фахівців книжкової справи.

Із 1995 року при проведенні заходів систематично використовуються відеопрограми з фонду Бібліотеки; з початку 1999 року вони демонструються в Культурному центрі України в Москві.

Пропаганда української книги була б неможливою без проведення книжково-ілюстративних виставок. З 1989 року до цього часу вони регулярно влаштовуються у приміщенні Бібліотеки; у 1993–97 роках відбувались також у Посольстві України в Російській Федерації, а з 1998 року – в Культурному центрі України в Москві.

Це, насамперед, виставки нових надходжень до Бібліотеки, а також тематичні експозиції, присвячені пам'ятним датам української історії, українським письменникам та діячам культури.

У 1997 році на матеріалах фонду Бібліотеки було організовано виставку “Україна книжкова. 1991–1996” у найбільшій бібліотеці країни – Російській державній; у 1999 році – “Україна–2000: від чумацького воза до Чумацького шляху” – у Зоряному містечку. Виставки

газет українських організацій Росії двічі експонувались у Києві: в 1997 році в Публічній бібліотеці імені Лесі Українки, у 1999 – в Міністерстві інформації України. Деякі виставки в Посольстві України та Культурному центрі було організовано спільно з іншими бібліотеками Москви: “Історія Козаччини” – з Державною історичною бібліотекою Російської Федерації; “Голодомор-33” – з Російською державною бібліотекою.

* * *

Бібліотека в міру своїх досить скромних можливостей здійснює видавничу діяльність. Насамперед, це вже відома серія “Палати Мазепи”, яка, незважаючи на фінансові та інші труднощі, продовжуватиметься. У 1992–93 роках працівники Бібліотеки брали активну участь у підготовці та випуску Інформаційного бюлетеня Об’єднання українців Москви. Із 1997 року щомісяця виходить бюлетень нових надходжень до Бібліотеки, який надсилається до бібліотек та інших зацікавлених організацій.

Із 1994 року широко використовуються можливості електронної пошти та Інтернету в цілому. У 1994–97 роках споживачам періодично розсилався електронний “Інформаційний бюлетень”, який інформував про заходи, що проводилися не тільки Бібліотекою, а й українськими громадськими організаціями, установами культури. Його випуск припинено у зв’язку з початком активної діяльності Культурного центру України в Москві. З грудня 1996 року на Web-сторінці Бібліотеки публікуються актуальні тематичні списки видань та аудіовізуальних матеріалів, нових надходжень, створені на основі відповідних баз даних, новини та оголошення, інша інформація.

Слід також зазначити, що кожен читач може оформити в Бібліотеці передплату на українську періодику з доставкою як додому, так і до Бібліотеки.

У липні 1997 року наказом голови Комітету по культурі Москви на базі бібліотеки-філії № 147 Південно-Східного адміністративного округу створено Бібліотеку російської та української літератури. Однак це не вирішило проблем подальшого розвитку української бібліотеки (тим більше, що наказ так і не був остаточно виконаний), зокрема головних: відновлення її статусу як самостійної міської бібліотеки та надання належного приміщення для її роботи.

Українська громада Москви ще в серпні 1991 року вперше звернулась до керівників Російської держави та її столиці з відповідним проханням. На жаль, і наступні звернення (всього за 8 років їх було надіслано понад сімдесят) не дали конкретного результату. Так і не було прийнято в 1993 році узгодженої з багатьма відомствами постанови Уряду Москви про передачу "Палат Мазепи"⁸ для розташування Бібліотеки. Протягом двох останніх років із незрозумілих причин не вирішується питання й щодо іншого приміщення, підбраного за вказівкою керівництва Москви.

Сьогодні умови діяльності Бібліотеки є незадовільними: катастрофічно не вистачає місця для розміщення книг (на полицях фактично знаходиться лише половина); в результаті постійних підтоплень підвального приміщення гине цінна література...

* * *

⁸ Історична будівля в центрі Москви (Колпачний провулок, 10). Легенда пов'язує її з видатним політичним та культурним діячем України.

⁹ Ця ситуація певною мірою подібна до тієї, що склалася у 1920-ті роки. Див.: Документи..., № 3 (с.36-46).

Протягом 10 років постійну допомогу Бібліотеці надають Публічна бібліотека імені Лесі Українки м. Києва, Національна парламентська бібліотека України, Національна бібліотека України імені В.І.Вернадського, Державна бібліотека України для дітей, Державна бібліотека України для юнацтва, бібліотека Української Правничої Фундації. Систематично надсилають свої нові книги в дарунок Бібліотеці видавництва "Каменяр", "Либідь", "Мистецтво". Неоціненною є й допомога пошти України, зокрема Київського поштамту та державного підприємства "Преса", а також Державної фельд`єгерської служби України в організації передплати української періодики та доставці книг, газет та журналів до Москви.

У свою чергу, Бібліотека сприяє книгообміну між бібліотеками України та Російської Федерації.

Велику підтримку Бібліотеці надають Міністерство культури і мистецтв, Державний комітет зв'язку, Державний комітет інформаційної політики, Державний комітет у справах національностей та міграції України й, особливо, Посольство України в Російській Федерації та нещодавно відкритий вже згадуваний Культурний центр України в Москві. З російських владних структур слід відзначити допомогу Міністерства у справах федерації та національностей Російської Федерації, Комітету громадських та міжрегіональних зв'язків Уряду Москви.

Звичайно, плідна діяльність Бібліотеки була б неможливою без активної участі українських організацій – Українського молодіжного клубу, Об'єднань українців Росії та Москви, Спілки аматорів української музики, наших друзів з Української народної хорової капели. Її художній керівник Вікторія Скопенко у цьому році удостоєна високого звання "Заслужений працівник культури України".

Фонди

Фонди Бібліотеки налічують понад 33 тисячі одиниць збереження українською (близько 88 відсотків), російською (близько 10 відсотків), англійською, польською мовами; є також окремі видання творів Тараса Шевченка, Лесі Українки, Івана Франка, інших українських письменників, текстів Конституції України французькою, іспанською, угорською, німецькою, італійською, румунською, чеською, словацькою, білоруською, литовською, латиською, естонською, грузинською та іншими мовами.

Фонди Бібліотеки складаються з книг, брошур, періодичних видань та видань, що продовжуються, карт, атласів, нот, образотворчих видань, аудіовізуальних матеріалів (звукозаписів, відеозаписів та мультимедійних матеріалів), рукописів та архівних документів українських організацій Москви та Росії.

Бібліотека має понад 300 видань з автографами та дарчими написами українських політиків, письменників, діячів культури та мистецтва, зокрема першого Президента України Леоніда Кравчука, першого Надзвичайного і Повноважного Посла України в Російській Федерації Володимира Крижанівського, політичних та громадських діячів Левка Лук'яненка, Євгена Сверстюка, Івана Біласа, Лариси Богораз, письменників Володимира Сосюри, Максима Рильського, Леоніда Первомайського, Богдана

Жолдака, Євгена Дударя, Петра Перебийноса, Степана Сапеляка, Михайла Слабошпицького, Рауля Чілачави, вчених Олени Апанович, Любомира Винара, Сергія Кульчицького, Олекси Новицького, Григорія Нудьги, Валерія Смолія, Бориса Тимощука, Олександра Федорука, Євгена Шабліовського, сина партійного та державного діяча Петра Шелеста Віталія, дочки письменника Бориса Антоненка-Давидовича Ярини Голуб, дочки поета Валер'яна Поліщука Люцини, дочки письменника Олеся Досвітнього Волі Косенко-Досвітньої, брата письменника Євгена Гуцала Віталія, сина поета Анатолія Олійника Олега, дружини літературознавця Олександра Дейча Євгенії та інших.

Основний фонд книг, брошур та видань, що продовжуються, нараховує понад 18,5 тисяч одиниць збереження. Розташований за принципом відкритого доступу відповідно до таблиць ББК (Бібліотечно-бібліографічної класифікації). Включає також нотні та образотворчі видання книжкового типу.

Найбільші розділи складають художня література (близько 25 відсотків), література з історії та історичних наук (близько 22 відсотків), книги з мовознавства (близько 6 відсотків), літературознавства, мистецтва та мистецтвознавства, дитяча література (по 5 відсотків), видання з права та юридичних наук, економіки, політичних наук (по 4 відсотки).

Фонд рідкісних та особливо цінних видань нараховує 75 друкованих матеріалів, які видаються лише для роботи в читальному залі. Серед цих книг – “Украинские анекдоты” Павла Ільїна (М., 1842; найдавніше на цей час видання, яке має Бібліотека), видання творів Тараса Шевченка та інших класиків української літератури, що вийшли друком у ХІХ столітті, “Поезії” Миколи Устияновича з дарчим написом Якова Головацького Осипу Бодянському, повне зібрання творів Євгена Гребінки 1902 року видання в

10-ти томах, перше видання збірки “Лихо з розуму”, редактованої Вячеславом Чорноволом (Париж, 1967), альбоми з образотворчого мистецтва, високохудожні видання художньої літератури, книг для дітей тощо.

Фонд видань Центральної Української бібліотеки Москви 1920–30-х років XX століття складається з 1286 книг та брошур, що їх повернула Наукова бібліотека Львівського державного університету імені І.Франка у 1991 та 1994¹⁰ роках, одна книга передана читачем та членом Бібліотечної Ради Анатолієм Решетняком (очевидно, з тих видань, що свого часу з різних причин не були повернуті до Бібліотеки читачами). Фонд потребує подальшого впорядкування; книги з фонду за абонементом не видаються.

Тематичний фонд книг та брошур “Українці та українська культура в Російській Федерації” нараховує близько 50 видань, що розповідають про становище українців та української культури в Росії, видані за ініціативою українських організацій або на українську тематику, є творами художньої або наукової літератури, створеними українцями Росії.

Фонд газет нараховує близько 850 річних комплектів: загальнополітичні, літературно-критичні та культурологічні газети, видання органів державної влади, політичних партій та громадських організацій, релігійні газети. Представлені газети, що видані як в Києві, так і в деяких регіонах України, а також українські газети з інших країн світу. Велику наукову та історичну цінність мають понад 200 примірників так званих неформальних або самодіяльних газет, які виходили в Україні у 1989–91 роках (на прохання Національної бібліотеки України імені В.І.Вернадського у 1992 році частину цих газет було передано до фонду цієї найбільшої книгозбірні України; в нашій Бібліотеці

¹⁰ Див.: Документи..., № 12 (с.55).

залишилися їхні копії). Фонд потребує подальшого впорядкування; газети за абонементом не видаються.

Фонд газет, які видані українськими організаціями Росії або за їхньої участі нараховує 54 річних комплекти (24 назви)¹¹ за 1991–99 роки.

Фонд журналів нараховує близько 13 тисяч примірників (понад 500 назв): загальнополітичні, наукові та науково-популярні, літературно-критичні (повна добірка “товстих” журналів з 1989 року), культурологічні, учбово-методичні, жіночі, дитячі журнали, видання органів державної влади, політичних партій та громадських організацій, релігійні часописи, журнали української діаспори. Фонд потребує подальшого впорядкування.

Фонд картографічних видань містить атласи та карти, всього близько 300 одиниць збереження: загальногеографічні, фізичні, політичні, історичні, діалектологічні атласи і карти України та її регіонів, плани та схеми міст. Фонд потребує подальшого впорядкування.

Фонд аркушевих видань містить українські листівки, плакати, календарі, афіші, інші матеріали. Фонд потребує подальшого впорядкування.

Фонд аудіозаписів нараховує 592 назви аудіоматеріалів, зокрема: 230 примірників музичних компакт-дисків, 400 – аудіокасет, 90 – платівок. Це український музичний фольклор, вокальні, інструментальні та вокально-симфонічні твори українських композиторів, музика до вистав та кінофільмів, гімни, військова, духовна та дитяча музика, естрадні твори, а також немuzичні записи: поетичні та прозові твори, літературні постановки та радіопередачі. Фонд потребує подальшого впорядкування.

¹¹ Список див. у цьому виданні, с.56-59.

Фонд відеозаписів нараховує 471 відеоматеріал (431 назва) на відеокасетах та відеокомпакт-дисках: українські художні, документальні, мультиплікаційні кіно- та телефільми, вистави і телепередачі.

Фонд мультимедійних матеріалів нараховує 7 одиниць збереження на комп'ютерних компакт-дисках.

Фонд рукописів та архівних документів складається з документів українських організацій Москви та Росії, приватних осіб. Фонд потребує подальшого впорядкування.

Найближчим часом передбачається розпочати впорядкування фонду електронних публікацій. Його основу складатимуть повідомлення Державного інформаційного агентства України (ДІНАУ), що їх Бібліотека отримує з квітня 1999 року за допомогою Культурного центру України (до 120 повідомлень на день).

Каталоги та картотеки

Бібліотека веде 9 електронних каталогів, 3 електронні та 1 карткову картотеки на документи власного фонду; має також 2 електронні каталоги бібліотек України (Державної дитячої та Публічної міської імені Лесі Українки м.Києва; систематично оновлюються) і електронну картотеку видань та матеріалів Української книгарні Культурного центру України в Москві.

Записи в каталогах і картотеках створюються українською та іншими мовами, що використовують кирилицю або латиницю без урахування діакритичних знаків; документи іншими мовами описуються українською мовою.

Всі каталоги та картотеки, окрім електронної картотеки читачів, доступні для відвідувачів Бібліотеки.

Електронний каталог книг, брошур та видань, що продовжуються (fond.ldb¹²) створюється з 1993 року. Містить 7626 записів.

Він повністю відображає фонд рідкісних та особливо цінних видань, тематичний фонд книг та брошур “Українці та українська культура в Російській Федерації”, частково – документи основного фонду книг, брошур та видань, що продовжуються (з 1991 року повністю), видання Центральної Української бібліотеки Москви 20–30-х років ХХ століття.

¹² Надалі розширення комп’ютерних файлів опускатимуться.

Пошук здійснюється за такими елементами бібліографічного опису: автор, колективний автор, назва, паралельна назва, друга назва, назва тому, частини, відповідальність, місце видання, видавництво, рік видання, серія, мова тексту, ISBN (Міжнародне стандартне книжкове число), індекс ББК, географічна рубрика, ключові слова.

Електронний каталог видань Центральної Української бібліотеки Москви 1920–30-х років XX століття (retr) знаходиться у процесі створення (з 1997 року).

Пошук здійснюється за такими ж елементами бібліографічного опису, що й у каталозі книг, додатково – по штемпелях та інвентарних числах Центральної Української бібліотеки.

Електронний каталог газет (haze) знаходиться у процесі створення (з 1995 року). Частково відображає газети фонду, переважно 1994 року видання.

Пошук здійснюється за такими елементами бібліографічного опису: назва, паралельна назва, відповідальність, місце та рік видання, індекс ББК, географічна рубрика, ключові слова.

Електронний каталог газет, які видані українськими організаціями Росії або за їхньої участі (hadi) створюється з 1995 року. Містить 24 записи, повністю відображає газети фонду.

Пошук здійснюється за такими елементами бібліографічного опису: назва, паралельна назва, відповідальність, місце та рік видання, індекс ББК, географічна рубрика, ключові слова.

Електронний каталог журналів (94zh) створюється з 1995 року. Містить 290 записів, частково відображає журнали фонду (повністю – за 1994–96 роки).

Пошук здійснюється за такими елементами бібліографічного опису: колективний автор, назва, паралельна назва, відповідальність, місце та рік

видання, ISSN (Міжнародне стандартне серіальне число), індекс ББК, географічна рубрика, ключові слова.

Каталог доповнює карткова алфавітна картотека журналів за 1997–99 роки.

Електронний каталог атласів (atla) знаходиться у процесі створення (з 1998 року).

Пошук здійснюється за такими ж елементами бібліографічного опису, що й у каталозі книг.

Електронний каталог аудіозаписів (dysk) створюється з 1996 року. Містить 592 записи, повністю відображає фонд музичних компакт-дисків та аудіокасет, частково – грамплатівок.

Пошук здійснюється за такими ж елементами бібліографічного опису, що й у каталозі книг.

Електронний каталог відеозаписів (vide) створюється з 1995 року. Містить 431 запис, повністю відображає фонд відеоматеріалів.

Пошук здійснюється за такими ж елементами бібліографічного опису, що й у каталозі книг.

Електронний каталог мультимедійних матеріалів (dbse) створюється з 1996 року. Містить 7 записів, повністю відображає фонд мультимедійних матеріалів на комп'ютерних компакт-дисках.

Пошук здійснюється за такими ж елементами бібліографічного опису, що й у каталозі книг.

Електронна картотека статей (stat) створюється з 1999 року. Містить 200 записів.

Для картотеки вибірково описуються газетні та журнальні статті, а також частини книг та видань, що продовжуються (переважно за темою “Українсько-російські відносини”).

Пошук здійснюється за такими елементами бібліографічного опису: автор, назва, відповідальність, джерело, індекс ББК, географічна рубрика, ключові слова.

Електронна картотека “Українці та українська культура в Російській Федерації” (stdi) знаходиться в процесі створення (з 1998 року) у рамках спільного проекту з Національною парламентською бібліотекою України та Культурним центром України в Москві.

Описуються газетні та журнальні статті, книги, брошури, видання, що продовжуються, картографічні, нотні видання, образотворчі матеріали, аудіо- та відеозаписи, мультимедійні матеріали, частини документів.

Пошук здійснюється за такими елементами бібліографічного опису: автор, назва, відповідальність, джерело, індекс ББК, географічна рубрика, ключові слова.

Електронна картотека читачів (czyt) створюється з 1998 року. Містить 1060 записів.

* * *

Для ведення електронних каталогів та картотек у Бібліотеці використовується комплекс програмних засобів (автоматизована інформаційно-бібліотечна система “МАРК” та генератор вихідних форм) московського Науково-виробничого підприємства “Информ-система”, а також частково – бібліографічні записи, створені бібліографами Публічної бібліотеки імені Лесі Українки м.Києва та Державної бібліотеки України для дітей.

У Бібліотеці здійснено переклад меню системи “МАРК” українською мовою, створено кілька допоміжних комп’ютерних програм: для перекодування текстових файлів DOS (текстів українською мовою) у файли для використання в додатках Windows; для друкування книжкових формулярів; для відбирання документів за інвентарними номерами; для перевірки коректності вживання інвентарних номерів; для пошуку документів за довільною послідовністю символів.

Остання програма здійснює пошук документів за заданою послідовністю символів, яку вона може знайти в будь-якій тематичній рубриці (полі). Ця послідовність може збігатися з тією, що міститься в документі, не обов'язково точно, а й приблизно, завдяки тому, що утотожнюються не тільки великі та малі літери, а й деякі інші символи, схожі за виглядом або значенням. Наприклад, якщо задати послідовність "крим", то буде знайдено всі україномовні документи, в яких ідеться про Крим, а також і російсько- та білоруськомовні, де трапляється "Крым". Поряд з із цим, усі документи, пов'язані з криміналістикою та з Агатангелом Кримським, теж буде відібрано. Навіть слівце "крім", буде ідентифіковане як нібито потрібне. Пошук ведеться за максимумом, і в подальшому користувач мусить сам вибрати з одержаної множини насправді потрібні йому документи.

Заклучне слово

Звичайно, Бібліотека не могла б існувати без людей: бібліотекарів, читачів, усіх небайдужих до українського слова.

Саме тому наприкінці нашої розповіді вважаємо важливим поіменно назвати, без титулів і посад, справжніх наших друзів із Москви, України та всього світу, які сприяли створенню та розвитку Бібліотеки. Це Олена Александрова (Київ), Раїса Алієва (Москва), Олександр Бабій (Москва), Олексій Багатюк (Москва), Мечислав Багінський (Москва, тепер Київ), Микола Базалицький (Москва), Ярослав Базалій (Москва, США), Олег Бай (Москва, Київ), Юрій Барабаш (Москва), Сергій Баранов (Москва), Галина та Олександр Богомолони (Москва, Київ), Олена Бойко (Київ), Володимир Бурбан (Київ), Людмила Бутиліна (Москва), Микола Варчук (Москва), Раїса Вітряк (Київ), Тарас Войтенко (Москва), Тетяна Волгіна (Москва), Валентина Гавриленко (Київ), Галина Ганзенко (Москва, Велика Британія), Валерій Герасименко (Київ), Василь Гірник (Москва), Лариса та Юрій Головаті (Москва, Львів), Любов Головка (Київ), Ярина Голуб (Москва), Іван Горбатюк (Москва), Тетяна Гордієнко (Москва), Ярема Гоян (Київ), Олексій Григорович (Москва), Віктор Грищенко (Москва), Віталій Гуцало (Київ), Одарка та Олександр Даніельбеки (Москва), Ольга Дарибогова (Москва), Євгенія Дейч (Москва), Уляна Джаман (Москва, США), Леонід Дорошенко (Москва), Ольга Жирякова (Київ), Павло Жовніренко (Москва, Київ),

Дмитро Захараш (Москва), Жаннета Зінченко (Москва),
Антон Ісаєнко (Москва), Віктор Карпенко (Москва),
Андрій Карплюк (Москва, Львів), Володимир Коваленко
(Москва), Людмила Ковальчук (Київ), Світлана
Ковтуненко (Московська область), Володимир Коленко
(Москва, Київ), Василь Коломацький (Москва, Канада),
Едуард Коман (Москва), Зоя Коптева (Київ), Руслан
Корнієнко (Москва), Тетяна Коряченко (Київ), Василь
Кос (Москва), Леонід Костенко (Київ), Володимир
Котович (Москва), Володимир Крижанівський (Москва,
Київ), Віталій Крикуненко (Москва), Ольга Кузькова
(Москва), Сергій Кузьменко (Київ), Марія Кургак
(Київ), Микола Кучеренко (Київ), Юлій Лаган (Москва,
Київ), Станіслав Лазебник (Київ, Москва), Євген Левада
(Москва), Наталя Левитська (Москва), Тарас Левицький
(Москва, Львів), Володимир Левченко (Москва, Київ),
Дмитро Лимаренко (Москва), Олександр Лимаренко
(Москва, Київ), Наталя Лисицина (Київ), Таїсія
Литвиненко (Москва), Костянтин Логінов (Москва),
Омелян Масикевич (Москва), Надія Макуха (Київ), Ігор
Місечко (Москва), Олександр Мороз (Москва, Київ),
Олена Мохонько (Москва), Валентина Навроцька (Київ),
Віра Назарюк (Москва, Київ), Марія Нестерчук (Київ),
Микола Пазюк (Москва), Василь Пархоменко (Київ),
Володимир Пасічник (Москва, Київ), Володимир
Пашинський (Москва, Київ), Тетяна Пишкіна (Москва),
Світлана Пістрякова (Москва), Ігор Погуце (Москва,
Канада), Люцина Поліщук (Москва), Галина Полозова
(Київ), Герман Попов (Москва), Наталя Похольченко
(Київ), Володимир Праслов (Москва), Ніна Прибега
(Київ), Наталя Приклонська (Київ), Анатолій Решетняк
(Москва), Олександр Руденко-Десняк (Москва), Олена
Рязанцева (Москва), Наталя Сальніченко (Москва),
Дмитро Сапіга (Львів), Тетяна Сафонова (Москва),
Світлана Святодух (Жуковський, Московська область),
Валерій Семененко (Москва), Тетяна Семистяга (Київ),

Олександр Семченко (Москва, Київ), Микола Сенченко (Київ), Петро Сергієнко (Москва), Юрій Сердюк (Москва), Микола Сидоренко (Москва), Віра Симонова (Київ), Олег Сиротинський (Москва, Львів), Анатолій Ситник (Москва), Вікторія Скопенко (Москва), Ольга Стеценко (Київ), Євген Сярий (Москва, Київ), Ігор Товстоніжко (Москва), Ганна Токар (Москва), Богдан Тригук (Москва, Львів), Володимир Федоров (Москва), Іван Філіпович (Москва, Київ), Михайло Харченко (Москва), Галина Хоменко (Київ), Валентина Хохотва (Москва, Київ), Іван Чечіль (Москва), Микола Шекір (Москва), Микола Шпаковатий (Київ), Сергій Ященко (Москва), та вже, на жаль, покійні Надія Близнюкова (Москва), Роман Данилюк (США), Людмила Терентьева (Київ).

Додаток

І. Документи з історії Бібліотеки

Для публікації в цьому виданні відібрано 12 документів; 7 із них стосуються періоду 1929–50 років (тобто Центральної Української бібліотеки Москви та бібліотек, створених на її базі після ліквідації останньої), 5 – періоду 1989–94 років.

Документи друкуються за оригіналами або засвідченими копіями (документ № 4 – за чернеткою звіту) у хронологічному порядку (за часом підписання; виняток у документі № 4 застережено в примітці), мовою оригіналу. Тексти без заголовків названі відповідно до їхнього характеру та змісту. Мовно-стилистичні особливості документів збережено, виправлено лише орфографічні та синтаксичні помилки. Пропущені слова або частини слів узяті в квадратні дужки.

Документи публікуються вперше (за винятком документа № 3).

Висловлюємо вдячність Н.Б.Горбуновій за допомогу в розшуку частини документів.

**Лист Українського центрального клубу ім.
Т.Г.Шевченка до Московського відділу народної
освіти щодо бібліотеки клубу**

1 червня 1929 р.

В МОНО¹³ (СОВНАЦМЕН).

Библиотека Украинского Клуба им. ШЕВЧЕНКО Т.Г. в этом году пережила процесс аккумуляции (собирания), ибо раздробленность литературного багажа застопорила использование его. Объединены клубная, Землячества студентов Украины и Тимирязевской С/Х Академии украинские библиотеки. Это дало против прошлогодней цифры 5.470 экземпляров клубной библиотеки – 17.000 томов по отделам знаний такой литературы:

Критика и беллетристика – 5.000.

Социально-экономич. – 5.000.

Пособ. по укр. языку – 1.000.

Технической литерат. – 2.000.

Периодики – 4.000.

2.000 книг разослано как популярной и дублированной по украинским колониям РСФСР.

Кроме того, 25% всей литературы дублировано, к тому же библиотека по целому ряду технических причин не могла идти за темпом культурной жизни Украины за неимением помещения и средств, а также достаточной нагрузки работникам библиотеки, что может превратить библиотеку в архив для любителей.

¹³ Московский отдел народного образования.

Отсутствие спокойной и удобной читальни, отдаленность библиотеки от посетителей, теснота создают отталкивающее настроение и требуют упорядочения.

Вот почему так охотно приняли к себе рабочие, красноармейцы и студенты передвижные библиотеки, коих на данное время – 13, каждая в среднем по 200 книг.

Между тем, только после введения десятичной системы в библиотеке, количество читателей из 376 в прошлом году возросло до 1300 человек, приблизив через каталоги все отделы знаний.

Библиотека себя не афишировала через вывески, объявления и печать, но уже теперь она далеко переросла все нормы специального и технического обеспечения.

Библиотеке нужны: удобная комната, шкафы, специальные бронированные средства.

С полной нагрузкой библиотекарь (не три часа).

Пом. библиотекаря.

Нужно оборудовать читальню с соответствующим инвентарем на 100 человек.

Неиспользованную площадь рационализировать в этих целях.

Ввести в штат технического служащего.

Заведующий Украинским клубом Чоботарев
Библиотекарь [подпись неразборчива]

Центральный державний архів Московської області (ЦДАМО). Ф.4341, оп.1, спр.271, арк.68. Оригінал.

**Витяг з протоколу засідання Центрального
українського клубу імені Шевченка про
необхідність направлення комісії
для обстеження бібліотеки**

22 жовтня 1929 р.

**ВЫПИСКА ИЗ ПРОТОКОЛА ЗАСЕДАНИЯ
ПРАВЛЕНИЯ ЦЕНТРАЛЬНОГО УКРАИНСКОГО
КЛУБА ИМ.ШЕВЧЕНКО ОТ 22 ОКТЯБРЯ 1929 ГОДА.**

СЛУШАЛИ: Доклад тов. Чоботарева о положении со сметой на содержание библиотеки в Губполитпросвете МОНО.

ПОСТАНОВИЛИ: просить Губполитпросвет МОНО прислать специальную комиссию для обследования библиотеки и установления суммы средств, необходимых на ее содержание.

С подлинным верно: Секретарь Правления Чоботарев

ЦДАМО. Ф.4341, оп.1, спр.271, арк.78.

Оригінал.

**Лист Українського клубу ім. Т.Г.Шевченка,
Земляцтва пролетарських студентів України,
Товариства друзів українського театру до
Робітничо-Селянської інспекції СРСР про
відсутність підтримки українських культурних
установ в РСФРР з боку державних органів¹⁴**

4 листопада 1929 р.

В РАБОЧЕ-КРЕСТЬЯНСКУЮ ИНСПЕКЦИЮ СССР.

Копии: РКИ РСФСР – тов. Яковлеву; РКИ УССР – тов. Затонскому, тов. Орджоникидзе; Совнарком СССР – тов. Рыкову; Совнарком РСФСР – тов. Сырцову; Совнарком УССР – тов. Чубарю; ВЦИК – Президиуму; ЦИК РСФСР – тов. Калинину; ЦИК УССР – тов. Петровскому; НКпрос РСФСР – тов. Бубнову; НКпрос УССР – тов. Скрыпнику; Совет Национальностей ВЦИКа – тов. Смидовичу; Моссовет – тов. Уханову; МособлРКИ; ЦК ВКП(б) – Молотову, Кагановичу; ЦК КП(б)У – тов. Косиору; МК ВКП(б) – тов. Бауману; Постпредство УССР – тов. Круцко; Совнацмен МОНО; Нацмен МК – тов. Иткиной; ВЦСПС – Президиуму; ВЦСПС – тов. Акулову; МГСПС – Президиуму; МГСПС – Нацмен.

В настоящий момент в условиях культурной революции вопросы развития национальной культуры как

¹⁴ Вперше опубліковано: Інформаційний бюлетень Об'єднання українців Москви. 1993. №№ 2-7.

базы для культуры общепролетарской являются наиболее актуальными для национальных меньшинств РСФСР.

В частности, вопрос об обслуживании украинского населения РСФСР, которое насчитывает в своем составе свыше 70 тысяч по одной только Москве, в том числе более 10 тысяч рабочих на предприятиях Москвы, не говоря уже о 7 миллионах украинцев, живущих на территории РСФСР, казалось бы должен стоять во весь рост перед советскими, профессиональными и партийными организациями Москвы и РСФСР.

Вопрос об организации культурных учреждений, обслуживающих украинское население, могущих пронести в гущу украинского населения РСФСР те достижения украинской культуры последних лет, которые своим размахом привлекают внимание всех общественных кругов всего Советского Союза – несомненно должен был бы стоять в центре внимания соответствующих организаций РСФСР.

В действительности же мы имеем следующее: культурные учреждения, созданные и поддерживаемые исключительно силами украинской общественности – стоят вне внимания и поддержки соответствующих организаций РСФСР, ВСТРЕЧАЯ К СЕБЕ НЕ ТОЛЬКО НЕВНИМАТЕЛЬНОЕ, НО ЗАЧАСТУЮ – ПРЕНЕБРЕЖИТЕЛЬНОЕ И ДАЖЕ ЛИКВИДАТОРСКОЕ ОТНОШЕНИЕ.

В частности, вопросы о предоставлении украинскому клубу помещения для размещения в нем всех украинских культурных организаций, о материальной поддержке этих организаций – не встречают должного внимания, и в отношении к этому вопросу слишком ясно видно НАПЛЕВАТЕЛЬНОСТЬ, ЖЕЛАНИЕ ОТДЕЛАТЬСЯ И, ПРЕЖДЕ ВСЕГО, СОВЕРШЕННОЕ НЕПОНИМАНИЕ

ТЕХ ЗАДАЧ, КАКИЕ СТОЯТ ПЕРЕД ОРГАНИЗАЦИЯМИ РСФСР В СООТВЕТСТВИИ С ДИРЕКТИВАМИ ПАРТИЙНЫХ, СОВЕТСКИХ И ПРОФЕССИОНАЛЬНЫХ ОРГАНОВ ПО ВОПРОСУ ОБ ОРГАНИЗАЦИИ НАЦМЕНЬШИНСТВ В МОСКВЕ И НА ТЕРРИТОРИИ ВСЕЙ РСФСР.

Обратимся к истории вопроса: украинский клуб им. Шевченко в Москве был организован в 1918 году и объединял партийных и советских работников, эвакуировавшихся из Украины во время немецкой оккупации. Он занимал помещение в доме № 37, по Тверской ул., причем во втором этаже помещался украинский театр, а в третьем – правление клуба. Так продолжалось до 1922 года, когда украинский театр по распоряжению МОНО был снят с бюджета РСФСР и за неимением средств прекратил существование; помещение МОНО было отдано театру им. Комиссаржевской, а в распоряжении клуба было оставлено 4 комнаты, каковое положение осталось и до сих пор. В числе этих 4 комнат – зал на 150 чел., одна комната под библиотекой, вторая – читальня и третья занята канцелярией Землячества Пролетарского Студенчества Украины. Таким образом, для массовой и кружковой работы помещения в клубе нет, тем более, что по требованию пожарной охраны г.Москвы в зале не допускается одновременного присутствия более 50 чел., что сводит использование помещения к нулю.

С 1926 года, когда Председатель Совнаркома УССР тов. Чубарь обратился к Председателю Совнаркома РСФСР и СССР с письмом о предоставлении помещения для украинского клуба – вопрос о культурном обслуживании украинского населения РСФСР к настоящему времени прошел через следующие стадии:

5 июля 1926 года было возбуждено ходатайство перед Комиссией по разгрузке Москвы о предоставлении помещения, поддержанное Агитпропом Краснопресненского Райкома ВКП(б); на это ходатайство удовлетворительного ответа не получено;

20 апреля 1928 г. было возбуждено ходатайство перед Моссоветом, – одновременно от тов. Чубаря было прислано письмо Председателю Моссовета – о предоставлении клубу помещения театра бывш. "Семперантэ", но, несмотря на резолюцию Зампредмоссовета тов. Волкова, отношение Адмотдела Моссовета и Губполитпросвета МОНО, вопрос в отношении укрклуба не сдвинулся с мертвой точки, а просимое помещение было передано клубам: 16-й типографии и еврейскому.

За этот период клуб существовал исключительно на средства, отпускаемые Землячеством Пролетарского Студенчества Украины и субсидию НКпроса УССР в сумме 1500 рубл. и, несмотря на ежегодные ходатайства о субсидии перед МОНО, НИ ОДНОЙ КОПЕЙКИ ОТ МОНО И ДРУГИХ ОРГАНОВ РСФСР НЕ ПОЛУЧИЛ.

Не получая материальной поддержки, не встречая необходимого внимания к вопросу о помещении для культурной работы со стороны органов РСФСР, все же украинская общественность Москвы, сознавая всю важность и необходимость культурного обслуживания украинского населения РСФСР, берет на себя инициативу по созданию культурных единиц, могущих быть активным средством в проведении украинской культуры в массы украинского населения Москвы и всей РСФСР. В начале 1928 г. на расширенном совещании украинцев – членов клуба и Землячества было

организовано Общество Друзей Украинского Театра в Москве.

Это Общество в первую очередь обратило внимание на наиболее уязвимую сторону культурной работы – область искусства.

Со времени ликвидации украинского театра в 1922 году, украинское искусство в Москве представлялось "Муздрамой" – ультрахалтурным коллективом невысокой квалификации по своему составу и идеологически абсолютно невыдержанным по репертуару, ансамблями "украинской песни" по пивным и "украинской капеллой" под управлением Купавы – т.е. тем, что давно уже выметено поганой метлой из украинской культуры и почему-то нашло[сь] в центре СССР – в Москве.

В противовес этой халтуре и пошлятине и решило Общество создать украинский культурный театр и украинскую хоровую капеллу, которые должны стать **ДЕЙСТВИТЕЛЬНЫМИ И АКТИВНЫМИ ПРОВОДНИКАМИ УКРАИНСКОЙ КУЛЬТУРЫ В МАССЫ.**

В апреле 1928 года была основана украинская Драмстудия, которая после трехлетней основательной и серьезной учебы должна лечь в основание культурного украинского театра, строящегося в соответствии со всеми достижениями современной театральной техники и культуры и с теми заданиями, которые ставят перед театром директивы советских органов и партии.

Основанная в то же время Хоровая Студия к 16 мая 1929 г. сдала квалификацию и существует теперь как Хоровая Капелла, выступая в рабочих аудиториях и по радио, в то же время продолжая свою учебу. Ценность Капеллы, как высококвалифицированной художественной единицы, была подчеркнута как

квалификационной Комиссией, так и отзывами таких вполне авторитетных работников в области музыки, как Брауде, Богуславский, Глиер и др.

Обе эти культурные единицы существовали исключительно на средства Пролетарского Студенчества Украины, НЕ ПОЛУЧАЯ НИКАКИХ СРЕДСТВ ОТ ОРГАНОВ РСФСР.

За время существования Драмстудии было два раза произведено пополнение ее набранными на Украине силами; в связи с количественным ростом возросли и материальные потребности.

Возвращаясь к вопросу об отношении к работе в области украинской культуры со стороны органов РСФСР, мы имеем следующие факты.

В начале текущего года, во время приезда украинских писателей в Москву – интерес и внимание к украинской культуре резко повысился, и можно было надеяться на улучшение положения украинских культурных организаций.

Так, тов. Керженцевым и тов. Смидовичем, выступавшими на вечере встречи украинских писателей в Доме Союзов, было подчеркнуто значение и важность работы в области национальной культуры и, в частности, украинской среди рабочих масс РСФСР. Тов. Луначарский в своем выступлении тогда же указал, что этому вопросу уделялось слишком мало внимания в одних случаях по недосмотру руководителей РСФСР`ских организаций, а иногда, просто "В УПОЕНИИ ВЕЛИКОДЕРЖАВНЫМ ШОВИНИЗМОМ" (цитируем подлинные слова тов. Луначарского).

На партсовещании в ЦК ВКП(б) с писателями Украины поставлен был вопрос о субсидировании украинских культурных учреждений, и тов. Луначарским

было официально заявлено, что со следующего бюджетного года эти учреждения включены будут в бюджет НКпроса.

Весной текущего года в связи с количественным увеличением состава клуба, преимущественно за счет рабочих с предприятий Москвы, вновь стал вопрос о помещении и субсидировании клуба и культурных учреждений украинской общественности.

Так, на собрании рабочих, красноармейцев, служащих и студентов – украинцев в клубе им. Кухмистерова 18/V-29 года было вынесено от имени 2000 присутствовавших постановление добиваться от Моссовета предоставления помещения для клуба, субсидии клубу от МГСПС, принятия на содержание МОНО библиотеки клуба, включения в бюджет НКпроса Драматической и Хоровой студий и организации в Москве украинской школы и детского сада. На этом же собрании член Президиума ВЦСПС тов. Теплицкий обещал полную поддержку в культурной работе среди украинского трудового населения РСФСР со стороны профорганизаций.

В мае и июне месяцах делегациями рабочих-украинцев с заводов: АМО, ДИНАМО, СЕРП и МОЛОТ, СТРОЙМЕХАНИЗАЦИЯ и др. в беседах с Председателем Моссовета тов. Ухановым, членом Президиума Моссовета тов. Хлопьянкиным, Зав. АПО МК тов. Поповым, управделами МК тов. Киселевым и другими ответственными работниками РСФСР было получено обещание в поддержке, как в отношении скорейшего получения помещения под клуб, так и в отношении ассигнований на работу.

Во время Съезда Советов делегация от украинской общественности имела беседу с Председателем ВЦИКа и ЦИКа УССР тов. Петровским Г.И., который поддержал

ходатайство и заручился обещанием от тов. Баумана и Уханова – разрешить этот вопрос в положительном смысле в ближайшие дни.

Не дождавшись удовлетворительного ответа (очевидно, тов. Бауман и Уханов о своем обещании забыли), представители украинской общественности обращаются письменно опять к тов. Петровскому и Чубарю, в результате чего было получено письмо от тов. Петровского, адресованное т.т. Калинин, Молотову, Рудзутаку, Бауману и Уханову с вторичной просьбой о скорейшем удовлетворении нужд украинской общественности и о привлечении к ответственности лиц, виновных в волоките.

После этого было созвано совещание в МК ВКП(б), где в результате обмена мнений, вопрос, казалось, был окончательно разрешен в положительном смысле.

На основании изложенного были составлены сметы на содержание клуба и библиотеки и сданы, первая – в МГСПС, вторая – в МОНО.

Одновременно были поданы сметы в НКпрос РСФСР на содержание Драматической студии и хоровой капеллы.

В отношении помещения было возбуждено ходатайство о передаче украинскому клубу помещения клуба ликвидированного МУНИ.

И опять, по прошествии 3-х лет беспримерной волокиты, результаты оказались отрицательными.

Смета на содержание клуба в МГСПС не принята, причем в беседе с командированным членом Правления клуба инструктор Нацмен МГСПС заявил, что **“ВСЕ УКРАИНЦЫ ПОНИМАЮТ РУССКИЙ ЯЗЫК И, ПОЭТОМУ, НУЖДЫ В СУЩЕСТВОВАНИИ ОТДЕЛЬНОГО УКРАИНСКОГО КЛУБА НЕТ”**

БЛЕСТЯЩИЙ ПРИМЕР “ВЕЛИКОДЕРЖАВНОГО ШОВИНИЗМА” И ГОЛОВОТЯПСТВА!

МОНО из представленной сметы на 13 с лишком тысяч принимает на себя лишь оплату единицы и пополнение библиотеки на сумму 1500 руб.

ЭТО ДЛЯ БИБЛИОТЕКИ – ЕДИНСТВЕННОЙ УКРАИНСКОЙ В МОСКВЕ, НАСЧИТЫВАЮЩЕЙ БОЛЕЕ 20 ТЫСЯЧ ЭКЗЕМПЛЯРОВ!

Вопрос о предоставлении помещения бывш. клуба МУНИ Комиссией по разгрузке Москвы был перенесен в Малый Совнарком, который ходатайство украинского клуба отклонил, предложив Комиссии подыскать подходящее помещение в месячный срок, в течение которого **КОМИССИЕЙ, КОНЕЧНО, НИЧЕГО НЕ СДЕЛАНО.**

Такие результаты благих намерений отдельных ответственных работников РСФСР являются несомненно **СЛЕДСТВИЕМ НЕСЕРЬЕЗНОГО, БЛИЗКОГО К ИЗДЕВАТЕЛЬСТВУ, ОТНОШЕНИЯ К ПОСТАВЛЕННЫМ ВОПРОСАМ СО СТОРОНЫ РСФСР`ских АППАРАТЧИКОВ.**

Сметы на содержание студий из бюджета НКпроса РСФСР НКфином вычеркнуты. Сейчас ведутся переговоры с Главискусством о пересмотре этого решения.

Таким образом, все украинские культурные организации, обслуживающие украинское население Москвы и московский гарнизон, имеющий более 60% украинцев, к настоящему времени стали вплотную перед неимением помещения и полным отсутствием средств на свою работу. На ранее получавшиеся средства из Землячества Пролетарских Студентов Украины, теперь рассчитывать нельзя, ввиду увеличения контингента

украинцев — студентов в Москве, и, следовательно, увеличения прямых расходов по Землячеству.

Нельзя обойти молчанием также следующие факты, свидетельствующие о недопустимом отношении ИМЕННО К УКРАИНСКОЙ КУЛЬТУРЕ, И ИМЕННО В МОСКВЕ:

Во первых — в Ленинграде украинский клуб пользуется великолепным помещением и получает субсидию от Ленинград. Совета; в Ленинграде существует украинский театр, получающий от НКпроса РСФСР субсидию;

во вторых — в Москве другие нацменьшинства: поляки, латыши, евреи — имеют вполне подходящие помещения и дотации от МОНО — только для украинцев их не хватает.

Украинской общественности предстоит разрешить вопрос о дальнейшей работе:

ДОБИВАТЬСЯ ЛИ ДАЛЕЕ ПОМОЩИ ОТ СОВЕТСКИХ И ПРОФЕССИОНАЛЬНЫХ ОРГАНОВ РСФСР В ПРОВЕДЕНИИ КУЛЬТУРНОЙ РАБОТЫ СРЕДИ ТРУДЯЩЕГОСЯ УКРАИНСКОГО НАСЕЛЕНИЯ РСФСР

ИЛИ

СВЕРНУТЬ ВСЮ РАБОТУ И УСТАНОВИТЬ ФАКТ, ЧТО РАБОТЕ ПО ПРОВЕДЕНИЮ УКРАИНСКОЙ КУЛЬТУРЫ В МАССЫ РАБОЧИХ-УКРАИНЦЕВ НА ТЕРРИТОРИИ РСФСР НЕТ МЕСТА “ЗА НЕНАДОБНОСТЬЮ!”

Ответ на эти вопросы украинская общественность Москвы ждет от соответствующих органов РСФСР и СССР, и в первую очередь от РАБОЧЕ-КРЕСТЬЯНСКОЙ ИНСПЕКЦИИ РСФСР!

УКРАИНСКИЙ КЛУБ ИМЕНИ Т.Г.ШЕВЧЕНКО
Раб[очий] з-да АМО Предс[едатель] Клуб[а] Вакула
Чоботарев
[ещё 4 неразборчивые подписи]

ЗЕМЛЯЧЕСТВО ПРОЛЕТАРСКИХ СТУДЕНТОВ
УКРАИНЫ
[4 неразборчивые подписи]

ОБЩЕСТВО ДРУЗЕЙ УКРАИНСКОГО ТЕАТРА
Нахимов
[еще 1 неразборчивая подпись]

ЦДАМО. Ф.4341, оп.1, спр.271, арк.79-82 об.
Машинописна копія.

№ 4

Витяг з річного звіту
Центральної Української Бібліотеки за 1935 р.

1 січня 1936 р.¹⁵

ГODOVOЙ ОТЧЕТ

массовой библиотеки по состоянию на 1 января 1936 г.

1. Полное название библиотеки — *Укр. центр. биб-ка*
2. К какому типу относится библиотека — *национальная*
3. Адрес библиотеки — *г.Москва, ул.Горького, 37/9*

¹⁵ Дата, за станом на яку складався звіт.

4. В чьем ведении находится библиотека — *КМО¹⁶, Кр[асно]пресненский райсовет*

5. На какие средства содержится — *местного бюджета*

6. Имеется ли при библиотеке читальня — *нет*

7. Имеется ли при библиотеке специальное детское отделение со специально выделенным работником — *нет*

8. Число всех платных библиотечных работников (без канцелярского и обслуживающего персонала) — *3*

9. Число платного канцелярского, хозяйственного и обслуживающего персонала — *1/2*

10. Общие сведения о работе библиотеки за истекший год:

Общее число читателей, бравших книги по индивидуальному абонементу за 1935 г. — *580*

Сколько из них читателей коренной народности — *515*

Сколько читателей не брали книг последние 3 м-ца — *145*

Количество выдач книг за истекший год:

По индивидуальному абонементу — *9194*

11. Бюджет библиотеки за истекший год с 1/1 1935 г. по 1/1 1936 г. (в рублях):

Всего поступило средств — *14295*

От органов народного образования (бюджет) — *14295*

Всего израсходовано за год рублей — *13915*

На зарплату (с соцстрахом) — *7654*

На покупку книг и журналов и переплет — *3822*

Административно-хозяйственные расходы — *928*

Всего на массовую работу — *1511*

12. Наличие, пополнение и выдача книг длительного значения и распределения по основным отделам (за основу принята десятичная классификация книг)

¹⁶ Культурно-массовый отдел.

А. Числилось в наличии на 1/1 экземпляров (корешков) вместе с числящимися за передвижками — 11630

Из них общественно-политических всего — 2324, из них книг Маркса, Энгельса, Ленина и Сталина — 436, точные науки — 1572, прикладные науки всего — 2394, из них по технике — 1050, по сельск. хозяйству — 637, художественная литература (беллетристика) — 3960, прочие книги — 1380

Б. Из числа вышезаписанных по строке А — сколько поступило в библиотеку в течение истекшего года — 1819

В. Сколько книг выдано за год по индивидуальным абонементом (читателям, берущим книги в самой библиотеке) — 9194

Г. Из числа всех книг (стр.А) сколько на языке коренных народов украинском — 7860, русском — 3467

13. Передвижная работа библиотеки

Общее число передвижек (выдачных пунктов) на 1/1 1936 г. — 14

14. Общее число брошюр временного значения — 475

14а. Количество читателей в передвижках — 430

15. Сколько книг выбыло за год из основного фонда библиотеки (не считая книг временного значения) — 1729

Ф. архівних документів Бібліотеки української літератури в Москві (БУЛ). Чернетка.

Акт про передачу бібліотекою № 68 Москви літератури українською мовою до Державного фонду літератури (для Львівського державного університету імені І.Франка)

28 грудня 1949 р.

А К Т

гор. Москва

28 декабря 1949 года.

В соответствии с распоряжением Заместителя Председателя Совета Министров РСФСР товарища ЗУЕВОЙ Т.М. от 12-го декабря 1949 года N 237-1 и Зам. Председателя Комитета товарища Л.В.ЧЕКИНОЙ от 13-го декабря с.г., мы, нижеподписавшиеся, гл. библиотекарь Управления госфонда литературы т.ФЕДОРОВА О.П. и Зав. библиотекой N 68 Советского района гор. Москвы т.БОЧКАРЕВА М.А. сего числа составили настоящий акт в том, что Госфонд литературы принял, а библиотека N 68 сдала безвозмездно 6.208 экз. литературы на украинском языке для Львовского Государственного университета им.Франко на сумму согласно инвентарной книги библиотеки N 68 Руб. 15.797-24.

Вся указанная литература числится по инвентарной книге библиотеки N 68 на 202 страницах, которая остается в делах библиотеки N 68, в качестве основного документа по учету сданных Госфонду книг (ценностей).

Перечисленная в данной книге литература проверена по спискам Мособлгорлита в августе 1949 года зав. библиотекой т. Бочкаревой М.А.

Сдала: Зав.библиотекой N 68 гор.Москвы Бочкарева М.А.
Приняла: по доверенности N от [не указано]
Гл. библиотекарь Управления Госфонда литературы
Федорова О.П.

Ф. архівних документів БУЛ. Машинописна копія.

№ 6

**Лист Управління Державного фонду літератури
про передачу літератури українською мовою з
бібліотеки № 68 Москви до Львівського
державного університету імені І.Франка**

28 грудня 1949 р.

**ЗАВ. МОСКОВСКИМ ГОРОДСКИМ ОТДЕЛОМ
КУЛЬТПРОСВЕТРАБОТЫ тов. КРЕМНЕВОЙ О.П.
ЗАВ. СОВЕТСКИМ РАЙОННЫМ ОТДЕЛОМ
КУЛЬТПРОСВЕТРАБОТЫ гор. Москвы
тов. ЗЕЛЬДИНУ З.М.
ЗАВ. БИБЛИОТЕКОЙ N 68 Советского района
гор. Москвы тов. БОЧКАРЕВОЙ М.А.**

В связи с письмом Исполкома Моссовета Совет Министров РСФСР 12 декабря с.г. [распоряжением] N 237-1 распорядился о передаче 6.208 экз. литературы на украинском языке из библиотеки N 68 гор. Москвы Управлению Госфонда литературы Комитета по делам культурно-просветительных учреждений при Совете Министров РСФСР.

В соответствии с указанным, Управление принимает от библиотеки N 68 Советского района гор. Москвы

литературу на украинском языке, оформляет прием и сдачу надлежащим актом, и по просьбе Львовского Государственного университета имени Франко направляет ее последнему для использования.

Начальник Управления Д.Марчуков

Ф. архівних документів БУЛ. Машинописна копія.

№ 7

**Акт Наукової бібліотеки Львівського державного
університету імені І.Франка про кількість
книг, подарованих бібліотекою № 68 Москви**

25 вересня 1950 р.

А К Т

25 сентября 1950 г.

гор. Львов.

Составлен настоящий акт в том, что в прибывших из Москвы контейнерах, книг, присланных Библиотекою Нр. 68 Советского района г.Москвы в дар Научной Библиотеке Львовского Госуниверситета им. Ив. Франко, оказалось больше, чем было указано в сопроводительных документах, на 200 экз. стоимостью 400 руб. (Рб. Четыреста коп.)

Директор Научной Библиотеки ЛГУ им. Ив. Франко
Цыбко А.И.

Зав. отд. комплектования Мещеркина
Ст. бухгалтер Мулява

Ф. архівних документів БУЛ. Оригінал.

**Лист Наталки та Миколи Рожків (Львів) до
Бібліотеки¹⁷**

11 жовтня 1989 р.

Дорогі друзі!

Прочитавши в газеті “Друг читача” оголошення про відкриття у Москві бібліотеки української літератури, ми вирішили зробити свій маленький внесок. На жаль, більшість книжок купувались на протязі тривалого часу для власного користування, але вони в доброму стані і ще зможуть послужити любителям українського слова.

Радісно дізнатись, що далеко за межами України живуть наші співвітчизники, які зберегли своє національне почуття і передають його своїм дітям. Вважаємо, що зв'язки між українцями, як на Україні, так і поза нею, повинні міцніти. Бажаємо Вам удачі.

Наталка та Микола Рожко.

Ф. архівних документів БУЛ. Оригінал.

Лист Григорія Сірика (США) до Бібліотеки

28 грудня 1989 р.

Вельмишановні земляки, що перебуваєте в Москві!

¹⁷ Перший лист, що надійшов до сучасної Бібліотеки.

Привіт Вам з далекої чужини Північно-Американського континенту та найщиріші побажання здоров'я, щастя та успіху в Новому 1990-му році!

Згідно Вашого бажання заснувати бібліотеку української літератури в Москві, яке було виражене в газеті "Українські вісті" за 17-те грудня ном.49 (2877), висилаю на Вашу адресу третю частину моїх спогадів "Під сонцем обездолених" (Сирітськими стежками), як дарунок.

Якщо Ви забажаєте мати в цілості мою працю з дванадцяти частин в десяти книжках, я радо задовольню Ваше бажання.

Якщо Ви знайдете мою працю достойною передруку в цілості чи частинами, прохаю повідомити мене про це.

Мою працю також можете використати як документальне свідчення того періоду часу, який описаний в моїй праці, бо події, місцевість та особи, описані в ній, відповідають дійсності та правдивості.

З правдивою пошаною до Вас залишаюсь.

Г.Сірик.

Моя адреса – G. Siryk, 1909 Thompson Road, Fort Erie, Ontario, Canada L2A 5M4.

Ф. архівних документів БУЛ. Оригінал.

№ 10

Лист Василя Чапленка (США) до Бібліотеки

23 січня 1990 р.

До Української бібліотеки в Москві.

Знайшовши випадково в одній емігрантській не дуже грамотній газеті адресу цієї Бібліотеки і не будши певним, чи ця адреса правильна, я висилаю оцю мою маленьку з ранніми моїми творами книжечку, надрукованими петитом (бо в тому місті, де її друковано, не було друкарні з іншими шрифтами). Але якщо на цього мого листа буде від вас позитивний відгук, то я можу вислати деякі, видані на еміграції більші книжки, які Ви знайдете в оцьому спискові¹⁸

Між іншим, майже всі мої книжки, видані на еміграції, мусять бути в університетській бібліотеці в Гельсінках, у Фінляндії.

Із щирим привітом.

В. Чапленко

Ф. архівних документів БУЛ. Оригінал.

№ 11

Лист Миколи Скірка (Кривий Ріг) до Бібліотеки

6 травня 1990 р.

Шановні славутчани!

Можливо ми перегнули, але вирішили відіслати для бібліотеки української літератури журнали “Дніпро” з цікавими публікаціями про кошового Січі Запорізької І. Сірка, гетьмана Мазепу; та “Жовтень-Дзвін” з історією України Д. Яворницького та іншими цікавими матеріалами. Можливо, наші журнали пригоряться в

¹⁸ Не публікується.

читальному залі. Кілька художніх книжок дошлемо окремо¹⁹

З повагою ветеран війни та праці

Скірко Микола Михайлович.

Кривий Ріг.

Ф. архівних документів БУЛ. Оригінал.

№ 12

**Супровідний лист Наукової бібліотеки
Львівського державного університету імені
І.Франка до Посольства України в Російській
Федерації (до бандеролей з книгами,
що пересилаються до Москви)**

12 грудня 1994 р.

Москва
Посольство України в Російській Федерації
п. Ю.Кононенку

Наукова бібліотека Львівського університету пересилає книги для Бібліотеки української літератури, які були передані нам у 1949 році.

Всього книг — 1277 од[иниць].

Просимо підтвердити одержання, повернувши нам підписані акти та довіреність.

З пошаною

Директор М.Божко

Ф. архівних документів БУЛ. Оригінал.

¹⁹ Згодом М.М.Скірко неодноразово надсилав до Бібліотеки книги та інші друковані видання.

II. Список газет, що видані українськими організаціями Росії або за їхньої участі
(з фонду Бібліотеки української літератури в Москві)

1. **Вісник Товариства української культури Кубані.**— Краснодар, 1998—.
1998, лют.(ч.1); 1999, ч.1(11), 2(12).
2. **Газета Невідомого:** Залеж. укр. часопис Дмитра Невідомого.—М., 1993.—Назва ч.1—3: Невідома газета.—До кожн. ч. прикріплено купюру в 1 руб.—Надрук. на принтері.
1993, берез.—серп. (ч.1—4).
3. **Думка:** Часопис Ставропол.-на-Волзі укр. земляцтва "Дніпро".—Тольятті, 1999—.
1999, берез. (ч.5).
4. **Жизнь Богородского края:** Церковн. просветит. газ./Учредители: Правосл. Богород. Братство, Приход. Совет Богоявл. Собора.—Ногинск, 1995—.
1995, май; 1996, два номери (Рождественский вып. за янв.; Рождественский вып. без датировки).
5. **Козацьке слово:** Газ. кубан. козаків/Засновник: О.Голуб. — Краснодар, 1992—.—Місце вид. на с.1 зазн.: м.Нова Січ.—Текст укр., рос.
1993, січ. (ч.1(4)).
6. **Криниця:** Щоміс. часопис українців Башкортостану/Підгот. Респ. нац.—культ. центром українців Башкортостану "Кобзар".—Уфа, 1993—.—До лют. 1995 виходив як спец. вип. газ. "Волга — Урал"
1993, січ.—груд. (ч.1—10).—Ч.9—10 за груд.1993—січ.1994; 1994, лют.—листоп. (ч.11—17); 1995, лют.—верес. (ч.18—22).
7. **Промінь/Ред.:** рада Укр. нац. центру "Промінь".— Самара, 1998—.
1998, черв., листоп. (ч.2—5).

8. **Промінь**: Просвітян. листок-дод. часопису "Укр. вісник"/Засновник і ред. Я.Гелетій.—Дубно,1993—.—Місце вид.: груд. 1993—верес. 1994: Усінськ, листоп. 1994—черв. 1995: Дубно; Усінськ.

1993, груд. (ч.1).—Ч. за груд.1993—січ.1994; 1994, квіт.—груд. (ч.3—6); 1995, січ.—черв. (ч.1—3(7—9)); 1997, січ.—черв. (ч.1—3(21)); 1998, січ.—груд. (ч.1—6(?—30)).—Поруш. нумерація.

9. **Рідне слово**=Родное слово=Native word=Das verwandt Wort=Mon parole: Газ. Громади "Троянда" українців Челябін. обл.—Челябінськ, 1994—.

1994, груд. (ч.1,2); 1995, 24 серп.—груд. (ч.3—5); 1996, берез. (ч.1(6)).

10. **Сибирский украинец**/Учредитель: Иркут. нац. центр "Клекіт".—Иркутск, 1993—.

1993, июль (ч.1).

11. **Східна Слобожанщина**: Прес. бюл.—Вороніж,1994—.—Газ.

1994, бюл. за перше півріччя; 1995, бюл. за рік.

12. **Тинди—Ринди**: Укр. Москва: події, інформація, стьоб/Вид. "Брати" спільно з дуже компетентними орг.—М., 1992—1993.

1992, 21 квіт.—[груд.] (ч.1—9); 1993, січ.—[трав.] (ч.1(10)—16).

13. **Украинский курьер**: Независ. газ./Учредитель: Моск. т—во укр. культуры "Славутич".—М.,1991—.

1991, нояб.—дек. (ч.1,2); 1992, ч.1—5(3—7),10.

14. **Українець на Зеленому Кліні**: Газ. Т-ва укр. культури Примор. краю.—Владивосток,1917—.—Відроджена 1 груд. 1992 р.

1993, січ., жовт. (ч.1,4).

15. **Українська мозаїка**: Еженед. [частн.] газ. о жизни украинцев в Москве/Гл. ред. О.Строкань.—М.,1998—.—Текст рос., укр.

1998, 16 трав.—7 нояб. (ч.1—19); 1999, 31 янв.—28 нояб. (ч.1(20)—44(63)).

16. Українська родина: Газ. культ.-просв. т-ва "Укр. родина", м.Сургут.—Сургут, 1995—.

1995, квіт., жовт.; 1996, трав., серп. (спец. вип.); 1997, лип., верес. (спец. вип.); 1999, січ.

17. Українське слово: Газ. Укр. культ. т-ва.—Мурманськ, 1990—.

1990, черв.—груд. (ч.1—4); 1991, берез.—листоп. (ч.1(5)—3(7); 1992, лют.—груд. (ч.1,2(8,9)).

18. Український Вибір: Незалеж. газ. українців в Росії/Засновник: ТОВ "КИМОС".—М.,1993—.

1993, жовт. (ч.1); 1994, серп.—жовт. (ч.1,2(2,3); 1995, січ.—груд. (ч.1—7(4—10); 1996, трав.—серп. (ч.1—4(11—14); 1997, січ.—серп. (ч.1—8(15—22); 1998, січ.—груд. (ч.1—6(23—28); 1999, трав.—груд. (ч.1—4(29—32)).

19. Український вісник: Незалеж. часопис українців Республіки Комі, Росія/Засновник і гол. ред. М.Куцопей.—Інта,1993—.—Місце вид. у 1991, 1993: Ухта.

1991, ч.1; 1993, ч.2,3; 1998, спец. вип. (за черв.)

20. Український клуб=Ukrainian Club=Украинский клуб: Укр. діаспори: Історія: Церква: Поезія: Розмовник: Укр. кухня: Гумор: Об'яви.—М.,[1994].

[1994], спец. вип. газ. "Альтернатива", "Укр. кур'єр", "Укр. вибір" та журн. "Укр. культура"

21. Український кур'єр: Незалеж. газ./Засновник: Моск. т-во укр. культури "Славутич".—М.,1991—1995.

1991, листоп.—груд. (ч.1,2); 1992, ч.1—[7](3—10); 1993, ч.1—10(14—20).—Поруш.нумерація; 1994, ч.11—12(21—22), 1—4(23—26); 1995, ч.1—5(27—30).—Поруш.нумерація.

22. Українські новини: Газ. для українцев и россиян, всех друзей Украины/Учредитель и гл. ред. В.Великодный.—СПб.,1998—.—Текст укр., рос.

1998, янв. (ч.1).

23. Українці на Півночі/Співзасновники: Адміністрація м.Ноябрьська, Нижневартів. культ.-просв. т-во "Укр.

земляцтво", ред. газ. "Українці на Півночі".—
Тюмень, 1993—.

1993, серп.—листоп. (ч.0—4).

24. **Червона калина**: Часопис т-ва "Єдина родина"
українців Тюмен. області.—Тюмень, 1996—.

1996, 30 серп. (ч.1).

ІІІ. Список українських газет і журналів, передплачених Бібліотекою на 2000 рік²⁰

Г а з е т и

1. ВИСОКИЙ ЗАМОК. Львів.
2. ВІСНИК ЧОРНОБИЛЯ. К.
3. ГОВОРИТЬ І ПОКАЗУЄ УКРАЇНА. К.
4. ГОЛОС КРЫМА. Симферополь
5. ГОЛОС ПРАВОСЛАВ'Я. К.
6. ГОЛОС УКРАЇНИ. К.
7. ДЕЛОВАЯ УКРАИНА. К.
8. ДЕНЬ. К.
9. ДЗВІН СЕВАСТОПОЛЯ. Севастополь
10. ДОНЕЧЧИНА. Донецьк
11. ЗЕРКАЛО НЕДЕЛИ. К.
12. ІСТОРІЯ УКРАЇНИ. К.
13. КНИГИ УКРАЇНИ. К.
14. КНИЖКОВИЙ КЛУБ. К.
15. КНИЖКОВИЙ КУР'ЄР. К.
16. КОМУНІСТ. К.
17. КРИМСЬКА СВІТЛИЦЯ. Сімферополь
18. КРИТИКА. К.
19. КУЛЬТУРА І ЖИТТЯ. К.

²⁰ До списку включено також видання, які надсилатимуть до Бібліотеки редакції.

20. ЛІТЕРАТУРА ПЛЮС. К.
21. ЛІТЕРАТУРНА УКРАЇНА. К.
22. МЕТА. Філадельфія.
23. МОЛОДЬ УКРАЇНИ. К.
24. НАРОДНА АРМІЯ. К.
25. НАРОДНА ГАЗЕТА. К.
26. НАША ВІРА. К.
27. НАША ГАЗЕТА. К.
28. НАШЕ СЛОВО. Варшава
29. НЕЗАВИСИМОСТЬ. К.
30. НЕСКОРЕНА НАЦІЯ. Львів
31. НОВА ЗОРЯ. Івано—Франківськ
32. ОСВІТА. К.
33. ПРАВДА УКРАИНЫ. К.
34. ПРОСВІТА. Львів
35. САМОСТІЙНА УКРАЇНА. К.
36. СІЛЬСЬКІ ВІСТІ. К.
37. СІЧЕСЛАВСЬКИЙ КРАЙ. Дніпропетровськ
38. СЛОБІДСЬКИЙ КРАЙ. Х.
39. СЛОВО ПРОСВІТИ. К.
40. СПОРТИВНА ГАЗЕТА. К.
41. ТЕРИТОРІЯ А. МУЗИЧНИЙ ТИЖДЕНЬ. К.
42. ТОВАРИШ. К.
43. УКРАЇНА І СВІТ СЬОГОДНІ. К.
44. УКРАЇНСЬКА ГАЗЕТА. К.
45. УКРАЇНСЬКА ДУМКА. Лондон
46. УКРАЇНСЬКА ІНВЕСТИЦІЙНА ГАЗЕТА. К.
47. УКРАЇНСЬКА МОЗАЙКА. М.
48. УКРАЇНСЬКА МУЗИЧНА ГАЗЕТА. К.
49. УКРАЇНСЬКЕ СЛОВО. К.
50. УКРАЇНСЬКИЙ ВИБІР. М.
51. УКРАЇНСЬКИЙ ФУТБОЛ. К.
52. УРЯДОВИЙ КУР'ЄР. К.
53. ФАКТЫ И КОММЕНТАРИИ. К.
54. ХРЕЩАТИК. К.
55. ЧАС. К.
56. ШЛЯХ ПЕРЕМОГИ. К.

1. АРХЕОЛОГІЯ. К.
2. БАРВІНОК. К.
3. БЕРЕГІНЯ. К.
4. БЕРЕЗІЛЬ. Х.
5. БІБЛІОТЕЧНИЙ ВІСНИК. К
6. БЮЛЕТЕНЬ АГЕНЦІЇ РЕЛІГІЙНОЇ ІНФОРМАЦІЇ. Львів
7. БЮЛЕТЕНЬ ЗАКОНОДАВСТВА І ЮРИДИЧНОЇ ПРАКТИКИ УКРАЇНИ. К.
8. БЮЛЛЕТЕНЬ ...СЕСІЇ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ.
9. ВИЗВОЛЬНИЙ ШЛЯХ. К.; Лондон
10. ВІДГУКНІТЬСЯ! Торонто
11. ВІДОМОСТІ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ. К.
12. ВІЙСЬКО УКРАЇНИ. К.
13. ВІСНИК КНИЖКОВОЇ ПАЛАТИ. К.
14. ВІСНИК КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ УКРАЇНИ. К.
15. ВІСНИК НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ НАУК УКРАЇНИ. К.
16. ВІСТІ КОМБАТАНТА. Торонто; Нью-Йорк
17. ВІТЧИЗНА. К.
18. ВІЧЕ. К.
19. ВСЕСВІТ. К.
20. ДЗВІН. Львів
21. ДИВОСЛОВО. К.
22. ДНІПРО. К.
23. ЕКОНОМІКА УКРАЇНИ. К.
24. ЖІНКА. К.
25. ЗБІРНИК РОЗПОРЯДЖЕНЬ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ. К.
26. ЗБІРНИК УКАЗІВ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ. К.
27. ЗНАК. Львів.
28. ЗОНА. К.
29. ІНФОРМАЦІЙНИЙ БЮЛЕТЕНЬ МІНІСТЕРСТВА СТАТИСТИКИ УКРАЇНИ. Ужгород
30. ІСТОРІЯ В ШКОЛІ. К.
31. КИЇВ. К.
32. КИЇВСЬКА СТАРОВИНА. К.
33. КІНО—ТЕАТР. К.
34. КНИЖНОЕ ОБОЗРЕНИЕ. К.
35. КОДЕКСИ УКРАЇНИ. К.

36. КРИЛАТІ. Торонто
37. КУР'ЄР КРИВБАСУ. К.
38. ЛЕЛЬ. К.
39. ЛЕЛЬ—РЕВЮ. К.
40. ЛІТОПИС ГАЗЕТНИХ СТАТЕЙ. К.
41. ЛІТОПИС ЖУРНАЛЬНИХ СТАТЕЙ. К.
42. ЛІТОПИС КНИГ. К.
43. МАЛЯТКО. К.
44. МОВОЗНАВСТВО. К.
45. МОЛОДА УКРАЇНА. Торонто
46. МУЗИКА. К.
47. НАРОДНА ТВОРЧІСТЬ ТА ЕТНОГРАФІЯ. К.
48. НАРОДНЕ МИСТЕЦТВО. К.
49. НАТАЛИ. К.
50. НАУКОВИЙ СВІТ. К.
51. НАШ ГОЛОС. Юніон
52. НАШЕ ЖИТТЯ. Нью—Йорк
53. НОВА ПОЛІТИКА. К.
54. НУМІЗМАТИКА І ФАЛЕРИСТИКА. К.
55. ОБРАЗОТВОРЧЕ МИСТЕЦТВО. К.
56. ОДИН З НАС. К.
57. ОДНОКЛАСНИК. К.
58. ОСНОВА. К.
59. ОФІЦІЙНИЙ ВІСНИК УКРАЇНИ. К.
60. ПАМ'ЯТКИ УКРАЇНИ: ІСТОРІЯ І КУЛЬТУРА. К.
61. ПАМ'ЯТЬ СТОЛІТЬ. К.
62. ПАТРІЯРХАТ. Нью—Йорк
63. ПЕРЕЦЬ. К.
64. ПОЛІТИКА І КУЛЬТУРА. К.
65. ПОЛІТИКА І ЧАС. К.
66. ПОЛІТИКА. ПОЛІТИЧНІ НАУКИ. К.
67. ПОШТА І ФІЛАТЕЛІЯ УКРАЇНИ. К.
68. ПРАВО УКРАЇНИ. К.
69. РАДУГА. К.
70. РІДНА ШКОЛА. К.
71. РІДНА ШКОЛА. Нью—Йорк
72. РОДОВІД. К.
73. РОЗБУДОВА ДЕРЖАВИ. К.
74. САМОСТІЙНА УКРАЇНА. К.

75. СБОРНИК РАСПОРЯЖЕНИЙ ПРЕЗИДЕНТА УКРАИНЫ. К.
76. СБОРНИК УКАЗОВ ПРЕЗИДЕНТА УКРАИНЫ. К.
77. СВІТЛО Й ТІНЬ. Львів
78. СВИТО–ВИД. К.
79. СЛОБОЖАНЩИНА. Х.
80. СЛОВО І ЧАС. К.
81. СЛОВ'ЯНСЬКЕ ВІЧЕ – ХХІ СТОЛІТТЯ. К.
82. СОНЯШНИК. К.
83. СУЧАСНІСТЬ. К.
84. УКРАЇНА. К.
85. УКРАЇНСЬКА КУЛЬТУРА. К.
86. УКРАЇНСЬКА НУМІЗМАТИКА І БОНІСТИКА. К.
87. УКРАЇНСЬКИЙ ІСТОРИЧНИЙ ЖУРНАЛ. К.
88. УКРАЇНСЬКИЙ ТЕАТР. К.
89. УНІВЕРСУМ. Львів
90. ФІЛОСОФСЬКА ДУМКА. К.
91. ФІНАНСИ УКРАЇНИ. К.
92. ХРОНІКА–2000. К.
93. ЧУМАЦЬКИЙ ШЛЯХ. К.
94. ART–LINE. К.
95. CHIP. К.

З М І С Т

Від редакційної колегії серії	3
ІСТОРІЯ ТА СЬОГОДЕННЯ БІБЛІОТЕКИ	5
ФОНДИ	19
КАТАЛОГИ	24
ЗАКЛЮЧНЕ СЛОВО.....	29
ДОДАТОК.....	32
І. Документи з історії Бібліотеки.....	32
ІІ. Список газет, що видані українськими організаціями Росії або за їхньої участі.....	56
ІІІ. Список українських газет і журналів, передплачених Бібліотекою на 2000 рік.....	59

* * *

Шановні читачі!

*Ваші враження про книгу та побажання щодо наступних видань
серії “Палати Мазепи” просимо надсилати на адресу Бібліотеки.*

*Книги видавництв України, аудіо- та відеозаписи,
вироби декоративно-ужиткового мистецтва та сувеніри
можна придбати в “Українській книгарні”
Культурного центру України в Москві
Приймаються попередні замовлення*

УКРАЇНСЬКА КНИГАРНЯ

КНИЖНЫЙ МАГАЗИН КУЛЬТУРНОГО ЦЕНТРА УКРАИНЫ

**Роботаєт ежєднєвно, крємє вєскрєсєньє,
с 12 до 19 часєв, в субботу — до 18 часєв**

Москвє, ул.Арбат, 9 (ст. мєтро “Арбатскєє”)

Тєлєфон: 737-04-55

<http://www.glasnet.ru/~ukraine/uk.htm>

Бібліотека української літератури в Москві (відкрита за ініціативою Українського молодіжного клубу в 1989 році) — єдина спеціалізована універсальна державна українська бібліотека в Російській Федерації. Вона є наступницею Центральної Української бібліотеки Москви, що була заснована в 1920-х роках та ліквідована тоталітарним режимом у 1938 році. На 1 грудня 1999 р. фонди Бібліотеки нараховують більше 33 тис. одиниць збереження, зокрема 18500 книг, 13000 примірників журналів, 900 комплектів газет, а також карти, ноти, образотворчі видання, аудіо- та відеозаписи.

Бібліотека працює щодня, крім неділі, з 12-ї до 19-ї години, у четвер — до 21-ї години, у суботу — до 18-ї години. Остання середа кожного місяця — санітарний день. Влітку розпорядок роботи Бібліотеки змінюється.

Адреса Бібліотеки: Росія, 109280, Москва, Велозаводская ул., 11/1, Библиотека украинской литературы. Телефон/факс: 7 (095) 118-91-92. Web-сторінка: <http://www.glasnet.ru/~libukr>. E-mail: libukr@glasnet.ru, postmaster@libukr.msk.ru. Поштова адреса для кореспонденції в Україні: 03035, Київ, вул. М.Островського, 5, ДП "Преса", кімната 604 — для Бібліотеки української літератури в Москві.

Библиотека украинской литературы в Москве (открыта по инициативе Украинского молодежного клуба в 1989 году) — единственная специализированная универсальная государственная украинская библиотека в Российской Федерации. Она продолжает деятельность Центральной Украинской библиотеки Москвы, основанной в 1920-х годах и ликвидированной тоталитарным режимом в 1938 году. На 1 декабря 1999 г. фонд Библиотеки насчитывает более 33 тыс. единиц хранения, в том числе 18500 книг, 13000 экземпляров журналов и продолжающихся изданий, 900 комплектов газет, а также карты, ноты, изоиздания, аудио- и видеозаписи.

Библиотека работает ежедневно, кроме воскресенья, с 12 до 19 часов, в четверг — до 21 часа, в субботу — до 18 часов. Последняя среда каждого месяца — санитарный день. Летом режим работы Библиотеки изменяется.

Адрес Библиотеки: Россия, 109280, Москва, Велозаводская ул., 11/1, Библиотека украинской литературы. Телефон/факс: 7 (095) 118-91-92. Web-страница: <http://www.glasnet.ru/~libukr>. E-mail: libukr@glasnet.ru, postmaster@libukr.msk.ru. Почтовый адрес для корреспонденции в Украине: 03035, Київ, вул. М.Островського, 5, ДП "Преса", кімната 604 — для Бібліотеки української літератури в Москві.